

Polar Portalen-ip ukiup ilaagut nalunaarusiaq 2014

Ukioq 2002-mili Sermersuup aakkiartornerata annertussusaa eqqarsaatigissagaanni ukioq 2014-mi katillugu inissisimaffia agguaqatigiisillugu qeqqata missaani inissisimavoq. Illuatungaanili immap sikusarnera 2014-imi pitsanngoriaateqarsimavoq.

2014-mi Issittumi nakkutilliinerit pingaarnerit ukuusimapput:

- Sermersuaq immap qaffariarneranut 1,2 mm-imik annertuseeqataasimavoq
- Seqerngup qinngornerinik appassissumik qinngornerisa utertinneqarneri takussutissiipput Sermersuup annertusiartortumik 2014-imi aakkiartorsimanera
- Sermersuup qaavani kinertissimasut oqimaaqatigiissusaat pisarnermik appasinnerusimavoq – kisiannili appasinnerpaaffissamiinnani
- Immap sikusarnera 2014-imi pitsanngoriaateqarsimavoq
- Kalaallit Nunaata kitaani Juunimi kiassutsimik nutaamik rekortiliisoqarpoq
- Ikittuinnarnik annertuunik sermit iigartarfiinik allanngortoqarsimavoq

Sermersuup immap qaffariarneranut 1,2 mm-imik annertuseeqataasimavoq

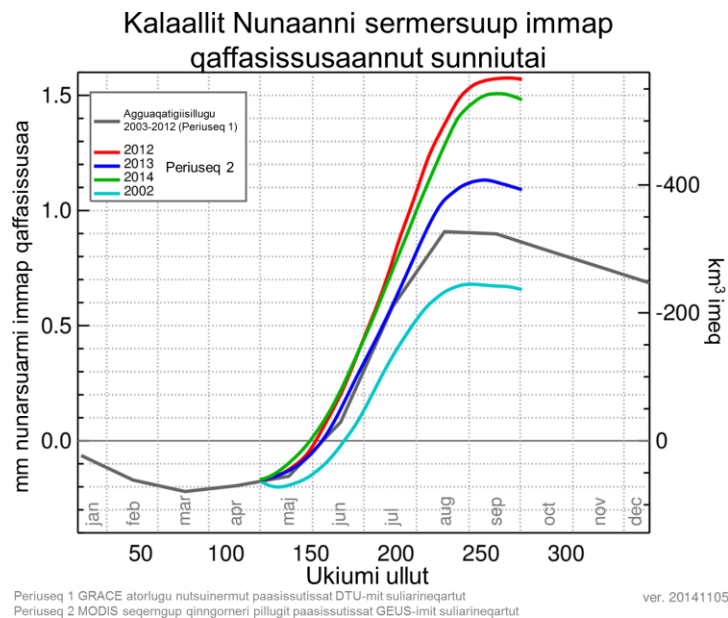
2002-miilli qaammataasianiit nakkutilliinerit takutippaat, Kalaallit Nunaata sermersua oqimaaqatigiinngiffeqartoq, iigartarneralu annertunerulersimaneratigut annertussutsimik annasaqarsimanerit Sermersuullu qaavani kingertissimasup oqimaaqatigiissusiannit, tassani apisarnera aammalu aattarnera ilanngukkaanni. Taamaasilluni Kalaallit Nunaata sermersua ukiuni qulikkaarut kingullerni 250 Gt/ukiumut annikillieriaateqarsimavoq. 1Gt tassaavoq 1 miliaartit ton iminngortikkaannilu 1 kubikkilomiiterisut annertussuseqassalluni. Tassa imaappoq sermersuaq 100 Gt-mik annikillieriaateqarpat, taava assigiinnarpaa immap 0,28-imik qaffariaateqarnissaa.

Qaammataasianiit uuttortaanerit taamaasilluni takutippaat piffissami 2003-2012 agguaqatigiisillugu sermersuup qaavani kinertissimasup annikilliarternara, immap ukiumut 0,7 mm-imik qaffakkiartuutigisaanik. 2014-imi uuttortaagallarnerit takutippaat (takussutissiaq B qupperneq 2-miittoq takuuk) aakkiartornera immap 1,2 mm-imik qaffariaateqarsimasinnaanerani kinguneqarsinnaasoq. Ukioq 2012-ili suli sermersuup qaavani kinertissimasup aannerani rekortiliiffiuvoq, taamani sermersuup qaavani kinertissimasup aanneratigut immap 1,3 mm-imik qaffariaateqartimmagu.

Ukiumut aakkiartortarfiup ilaagut naliginnaasumik qaffasinnerpaaffisigisarpaa Juuli imaluunniit Aggustusip aallartilaarnera, 2014 tassaavoq ukioq naliginnaasumit aakkiartorfigineqarsimasoq, sulili 2012-mi annertunerpaamik aakkiartortoqarsimanerani annertunerulersimanngilaq. Seqerngup qinngornerisa utertinneqarnerinik uuttuisarnernit naatsorsuigallarnerit aallaavingalugit Sermersuup qaavani kinertissimasoq piffissap seqinnernerpaaffiup nalaani Maajimiit Septembari 2014 tikillugu annikillieriaateqarsimavoq immap 1,7 mm-isut qaffariaatigisinnaasaattut annertussusilimmik. Tamatumap assigiinnapajaarpaa ukiuni 2002-2013 agguaqatigiisillugu

naliginnaasumit 50%-imik annertunerusimasooq aammalu ukiumi rekortiliiffiusumi 2012-imi sermersuup qaavani kinertissimasumit annikillieriaatit 5%-mit minneruinnarlutik. Taama annertutigisumik sermersuup qaavani kinertissimasup annikillieriaateqarsimanera taamaasilluni ukioq 2014 tassaalersimavoq 2002-mili aakkiartornerpaani inissisimaffiit pingajuat. Aappaattut 2010 inissisimavoq.

Agguaqatigiisillugu sermersuup qaavani kinertissimasup ukiuunerani oktobari-martisi 0,4 mm-imik annertusisarnera ilangaatigissagaanni, taava naatsorsorneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni sermersuup 2014-imi 1,2 mm-imik immap ukiup ilaa tamakkerlugu qaffariaateqarsimaneranik.

Takussutissiaq 1: Naatsorsuinerit katillugit sermip annertussusaannik ukiup ingerlanerani allannguussutit uuttortarneqarnera. Allannguussut km^3 -isut naatsorsorneqarpoq, naatsorsuinnermilu aamma uuttortarneqarpoq nunarsuaq tamakkerlugu immap qaffasissusaannut ilaartueqataatiginersoq (mm-isut uuttortarneqarput). Titarnerup tungujortup qaamasup takutippaa 2002-mili ilimasuutigineqartarsimasuniit annikinnerpaamik aakkiartorfiusimasooq. Periuseq (metode) 1 qaammataasianiit Sermersuup nutsuinerata allanngoriartornerinik uuttortaanermik aallaaveqarpoq. Periuseq 2 aallaaveqarpoq naatsorsueqqissaarnermi seqerngup qinngornerisa Sermersuarmiit utertarneri aammalu immap annertusiartortitseqataaneranut.

Paasissutissat 1: Eqqoriaanerit nutaat eqquunnerusullu

Sermersuup agguaqatigiisillugu annertussusiata oqimaaqatigiisinnerinut kisitsisit matumani ukiup ilaagut nalunaarusiami siorna nalunaarusiaasimasumut toqqaannartumik sanillersuunneqarsinnaanngillat. 2014-imi immap qaffasissusaata annertusiartornissaanut naatsorsuilluni ilimasaarutit annertunerulersimapput siusinnerusukkat katillugit naatsorsuisarnermi kukkusoqartarsimanera pissutingalugu. Aamma kisitsisit tulluarsarneqarsimapput maannakkut piffissaliuussineq Maaji-Septembari aallaavigineqarmat Aprilli Septembariujunnaarluni.

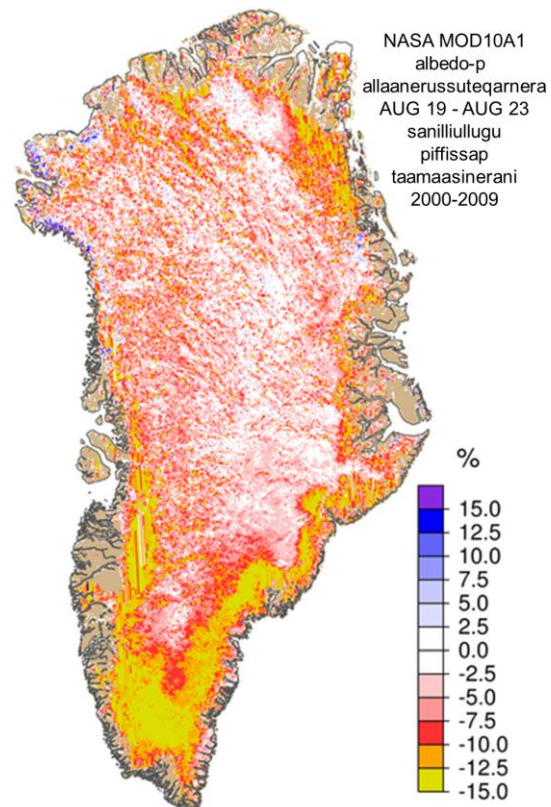
Seqerngup qinnguaasa utertarnerisa appasinnera takussutissaavoq 2014-imi Sermersuup aakkiartortornerata annertuseriarsimaneranut

Annertunerusumik aakkiartortoqalersimanera peqquteqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni aputip qaqornerata annikilliarternera. Tamassumap sunniutigisinnaasaata ilagivaat qanoq

annertutigisumik apuutip aattarnera, aputimmi taarnerusup seqerngup nukinganik tigooraalluarnerusarmat. Tamanna albedoeffekt-imik taaneqartarpoq.

Ukiuni qulikkaartuni kingullerni Danmarkimi Kalaallit Nunaannilu ujarassiuutut misissuinnermi (GEUS) ilisimatusartut nalunaarsorneqarsimasut takutippaat sersersuup albedo-ata agguaqatigiisillugu appariaateqarsimanera, 2014-ilu maannakkumut "ukiuni taarnerpaat tulliusimavoq" 2012-mi inissisimanermik kisiat qaangerneqartumi. Sersersuup aakkiartornera tamatumap saniatigut aamma annertusiartorsimavoq. Maaji aallartilaaginnartog uuttorneqarsimavoq appasissumik albedo-qarnera, taamaanneralu sanilliunneqarluarsinnaavoq siusinnerusukkut aputeqarsimanerata aassimanera, taamaasillunilu nuna taartoq saqqumminganerulersimalluni apummit qalleqqaneerunneratigut. Ilimagineqarpoq tamatumap kingunerisimassagaa issup pujoralaallu sersersuup qaavanut teqqalasimanera, taamaasillunilu taarnerulersillugu, tamatumallugu kinguneralugu albedo-p appariaateqarsimanerani. Aggusti 2014-ip naalernerani annertugaatsiartumik aakkiartortoqarsimavoq, tamannalu aamma sunniuteqarsimasinnaavoq piffissami tassani appasissumik albedo-qarsimanera. 2014 aamma ukiusimavoq sersersuarmi annikittuinnarmik apiffiullunilu siallerfiusimasog, apullu nutaanngitsoq nutaamiit taarnerusarluni.

2014-imi albedo ukioq 2000-imili appasinnerpaat tullerisimavaat. Taama appasitsigisumik albedo-p inissisimasimanera aggustip ingerlanerani malunnarnerpaasimavoq aammalu sersersuup qaavani qullasissumiinnerusimalluni, taamatut appasitsigisumik inissisimasimanera, nalunaarsorneqarsimasunit aatsaat taama appasitsigivoq. Taama immikkuullaritsigisumik albedo-p appasissimanera sersersuarmi qullasitsigisumi kingunerivaa annertunerusumik aakkiartortoqarnera, kisianni tamatumap immap qaffasissusaata annertusiartornerani, sermeq aassimasup apummut qereqqittarnera pissutaalluni. Ima isumaqarpoq immap qaffasissusaata annertusiartorneranut uuttuinerit seqerngup qinnguaasa utertarnerinik aallaaveqartoq 2014-mi qaffasinaarneqarsimasinnaasoq. 2014 aamma sersersuarmi annikittuinnarmik apiffiullunilu siallerfiusimammat, apullu pisoqaq nutaamut sanilliullugu taarnerusarpoq.

Takussutissiaq 2: Nunap assingani takuneqarsinnaavoq albedo-p allaanerussuteqarnera piffissami 19.-23. Aggusti uuttortarneqarsimasog, kissatseruttorfiani aammalu seqerngup qinnguaasa annertuseruttorfiani. Taamaasilluni takuneqarsinnaavoq, sumi sersersuarmi sermeq qinngornernik utersaartitsinerusimansog imaluunniit naliginnaasumik minnerusumik seqerngup qinnguaanik qinngorfigineqarsimanersog.

Paasissutissat 2: Sermersuup qaavani kinertissimasup oqimaaqatigiinnera uuttortarneqartarpoq qaammataasianik albedo-mik aamma nunap nutsuineranik immiussinerit atorlugit

Sermersuarmut tunngatillugu pissutsit allanngoriartornerisa naatsorsorneqartarneri periutsit marluk atorneqartarput. Periuuseq siulleg atorneqartoq tassaava qaammataasiaq GRACE atorlugu sikupeerukkiartornerani sermersuarmi milliartortumi nunap nutsuineranik uuttortaaneq. Kisianni qaammatiti 2-3 tikillugit paasissutissat suliareqqaarneqartarput, aamma GRACE-mit paasissutissat 2014-imi piffissat ilaanni pissarsiarineqarsinnaasimanngillat qaammataasiami sarfap ajornartorsiutaasimanera pissutingalugu. Taamaattumik GEUS-imit ilisimatuut tapertaasumik periutsumik inerisaasimapput, taannalu sukkannerusumik takutitsisinnaavoq, taamaattoorli nunap nutsuineranut uuttortaaneq eqquutinnginnerulluni. Periutsumik taanna atorneqartarpoq albedoeffekt-ip uuttortarnissaanut, tassa imatut paasillugu seqerngup qinnguaasa sermersuup qaavaniit utertarneri. Tassami uppersarsineqarnikuuvoq naatsorsueqqissaarnikkut albedoeffekt-ip aamma sermersuup annertussusiata imminut ataqatigiinneri. Taamaasilluni sukkannerusumik, utaqqiisaarutaagallartumillu sermersuup annikilliarthorneranta naliliiffineqarsinnaanera, saniatigullu paasissutissat eqquunnerusut suliarerujoorneqartarlutik.

Sermersuup qaavata oqimaaqatigiinnera pisarnermik appasinnerusimavoq – kisianni appasinnerpaanani

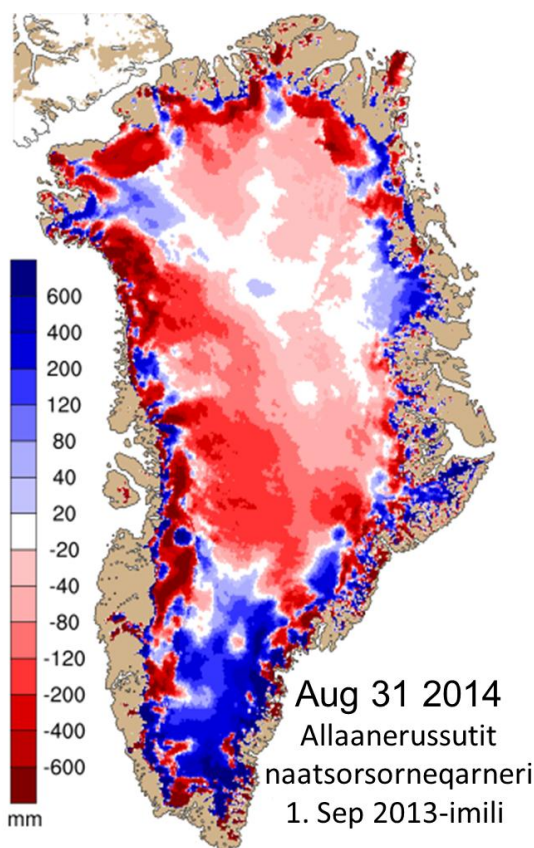
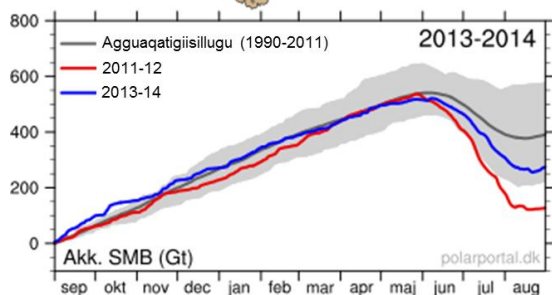
Sermersuup qaavata oqimaaqatigiinnera eqqartorneqaraagat tassani pineqartarpoq sermersuup qaavata kisianni annertusiartornera aammalu aakkiartornera.

Tassani ilanngunneqartanngillat sermersuup iigartarnerani annikillisaataasartut aammalu immamut kissarnerusumut pingaagamik aattarneri. 1990-ikkut qiteqqunneranili sermersuup qaavata oqimaaqatigiinnera appariartulersimavoq.

Sermersuup qaavata oqimaaqatigiinnera nakkutiginiarlugu uuttuinerit ingerlanneqartarput aammalu qanoq pisoqarsinnaanerit ataatillugu piviusuusaartitsinikkut. Suliniutip PROMICE (Programme for Monitoring of the Greenland Ice Sheet) GEUS-imit DTU-millu ingerlanneqartumi toqqaannartumik aakkiartornera uuttortarneqartarpoq.

Uuttortaanerit takutippaat 2014 rekortiliilluni ukioq aakkiartorfiusimanngitsoq. Silaannaalli qaffasinnerusumik kissarnerusimanera aammalu aakkiartornera siornamut naleqqiullugu qaffasinnerugaatsiarimapput – ukiunili rekortiliiffiusunut 2010-mut aamma 2012-mut sanilliullugu appasinnerusimallutik.

2014-imi Kalaallit Nunaata kujataani aamma kitaata kujataani aakkiartorneq 3,5 aamma 6 m akornanni inissisimasimavoq, sikullu aakkiartornera uuttortaavinni avannarpasinnerusuni 500 m-imit aappasinnerusumit inissisimasuni 1,7 aamma 3,1 m missaanni inissisimasimasoq. Uuttortaavinni qaffasinnerusumik inissisimasuni 0,0-miit 3,2 m-isut kujataani aamma 0,0-miit 1,9 m-isut uuttortaaviit avannarpasinnerusuni inissisimasut. Kisistsisit nakkutilliilluni suliniummiit PROMICE silasiorfianeersuupput.

Takussutissiaq 3: Nunap assingata takutippaat sermersuup qaavata oqimaaqatigiinnera naatsorsorneqarsimasup allaanerussuteqarnera 2013-imi Septembarip aallaqqaataaniit Aggustip 31-iata 2014-ip tungaanut. Sumiiffiit tungujortumik qalipaattillit taamaasilluni takutippaat sermersuup qaavani kinertissimasup piffissami 1990-miit 2011 tikillugu naligninnaasumit annertunerusimanera, aappaluttullu takutippaa, sumi naligninnaasumit annikinnerusimanera. Titarnerit takutippaat sermersuup qaavata oqimaaqatigiinneranik katillugit naatsorsuinerit. Titarnerup tungujortup takutippaa 2013-14-imut naatsorsuinerit, piffissap takutippaa naligninnaasumik qasertumit appasinnerungaatsiarsimanera, kisiannili avataani taamaassimanani ukioq 2012-isut.

DMI aamma ullut tamaasa piviususaartitsilluni qanoq pisoqarsinnaanerani ingerlatitsisarput, siku aamma sermersuarmiit imeq qanoq annertutigisup katersuussinnaanera pillugu. Taakku piviususaartitsillu qanoq pisoqarsinnaanerani takussutissat takutissinnaasarpaat suut sermersuup qaavata oqimaaqatigiinnerata ineriartorneranut tunngatilugu naatsorsuutigineqarsinnaanersut.

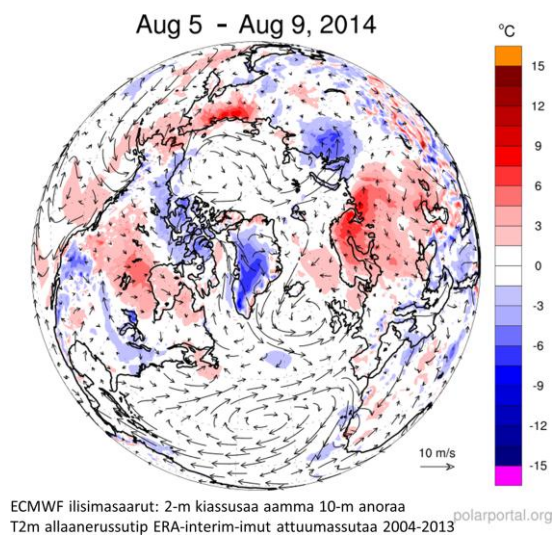
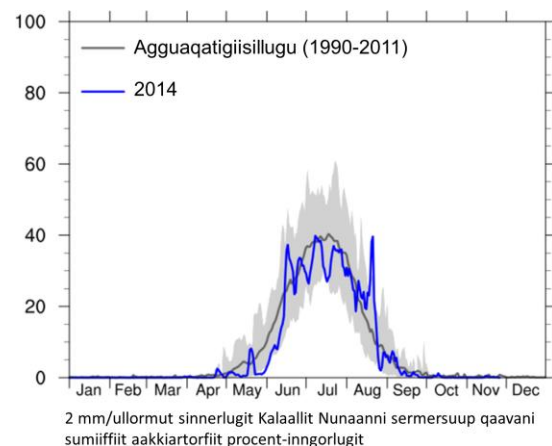
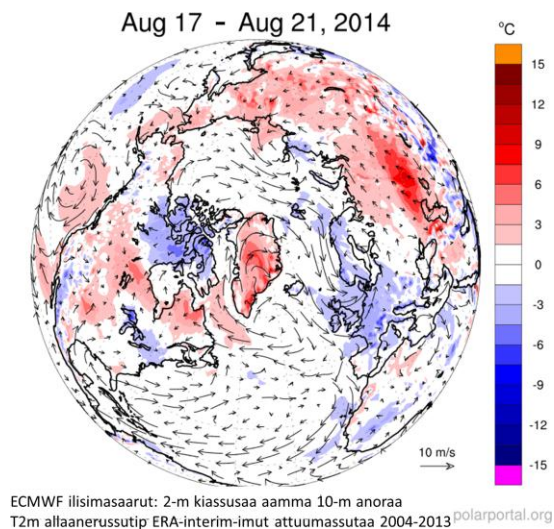
DMI-p takussutissaataasa nalilersorneqarneratigut takuneqarsinnaavoq piffissaq aakkiartorfiusoq Maajip 19-ani 2014-mi aallartissimasoq. Tamanna siusinnanilu kingusinngilaq.

Piffissami Maajimiit Aggustip 2014-ip tungaanut aakkiartorneq 265 Gt-sut annertutigisimavoq, tamanna 2013-imisuulli 415 Gt-iusimasumut sanilliullugu qaffasitsiginngilaq. Kisianni tassa takussutissaavoq sikumik annaasaqarsimanerup qanoq annertutigisumik malunnaatilimmillu immap qaffasissusaannut annertuseriaateqarneranik.

Katillugu takuneqarpoq ukiup Septembari 2013-miit Aggustip 2014-p tungaanut Sermersuup 275 Gt-imik qaavaniit (apisarneranit aakkiartornera ilanngaatigereerlugu) annertuseriaateqarsimanera. Tamannali piffissami 1990-2011-ikkunnut sanilliullugu naligninnaasimasumit 400 Gt missaaniissimasumit appasinnerugaatsiartoq, kisianni tassa piffissami 2012-imisuulli appasitsiginani,

tassanimi sermip qaavaniit annertuseriaat 127 Gt-iinnaasimammat. Sukkasuumik ingerlasoqartarnera, pingaartumik Kalaallit Nunaata kujataanit ilaatigut oqimaaqatigiissarneqartarpoq. Taamatulli qaavaniit annertuseriaateqartarnera illuatungiliuutivinneqarsinnaanngilaq sermersuup iigartarneratigut annaasaqaataasartut eqqarsaatigalugit, taamaasilluni katillugu sermersuup annertussusaata annikilliarternara nalunaarsuinermi takuneqarsinnaalluni.

Anorit aamma silaannaap kissassusaa pingaaruteqarput qanoq annertutigisumik sermersuup qaavaniit aakkiartortoqarnera, annertuumillu aakkiartortoqarnera aamma Kalaallit Nunanni ukiup nikerarnerani silap pissusaata allanngorartarnerata attuumassuteqarluinnarnera. Taakku sunnerneqartarput Nordatlantiske Oscillation-mit (NAO), tassaavorlu nunarsuup immikkoortuisa ilaannit naqitsiniisaffiit appasissut qullasissullu ingerlaarneri. Taakku malitsigisarpaat Kalaallit Nunaata paarlakaajaattumik silaannarmik nillertumik avannaaniit aqqusaarneqartarnerat (pitsaasumik ingerlaarneq) imaluunniit kujataaniit silaannarmik kissartumik aqqusaarneqartarnerat (ajortumik ingerlaarneq). 2012-imi NAO-mit sunniut ajortumik ingerlaarnermiissimavoq ukiup annersaani, tamanna silaannarmik kissarnerusumik aammalu allaaqqinnerusumik pilersitsilluni. 2014-imili annikitsuinnarmik NAO-mit sunniut ajortumik ingerlaarnermiissimavoq. Tamanna 2014-mi aakkiartorsimanikkut takuneqarsinnaavoq, agguaqatigiisillugu nalinnaasumit qaffasinnerulluni, kisiannili 2012-misulli qaffasitsiginani.

Takussutissiaq 4:

Sila pillugu takussutissiat marluk takussutissutigivaat, "ueqattaartutut-sunniut", Kalaallit Nunaata Nunallu avannarliit akornanni ingerlaartartoq. Nunani avannarlerni sila kissakkaagat, taava nalinnaasumik Kalaallit Nunaanni nillertittarpoq aamma killormut. Silap kissarnerani allaginarsinnaasut anorimullu takussutissiap takutippaa Aggustip 5-aniit 9-ata tungaanut Nunani avannarlerni nalinnaasumik sila kissarnerusimasoo Kalaallit Nunaannilu piffissami 2004-2013 sanilliutissagaanni nillernerusimalluni. Takussutissiamilu Aggustip 17-niit 21-anoortumi takuneqarsinnaavoq Nunani avannarlerni sila nillernerulersimasoo, Kalaallit Nunaannilu piffissami 2004-2013 sanilliutissagaanni malunnaatilimmik Aggutsimi allanngoriartorqarsimalluni, kujataaniit anorit kissartut avannaanut ingerlaarsimaneraniit.

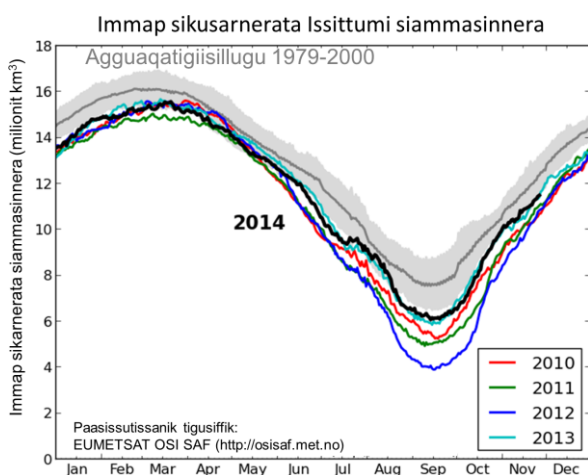
Paasisutissat 3: Sermersuup qaavata oqimaaqatigiinnerani naatsorsuinnermut periaatsimi motooreq nutaaq

Sermersuup qaavata oqimaaqatigiinnerani naatsorsuinnermut periaatsimut atatillugu inerisaasoqarsimavoq programmip iluani "motorimi" nutarterinikkut. Kisitsisit ukiup ilaagut 2013-mi saqqummersut pisoqqameersuupput. Taamaattumik kisitsisit ilai siusinnerusukkut saqqummernikut maannakkullu saqqummersitani imminnut sanillersuunniarneqarnerini nikingassuteqarsinnaapput. Ukioq 2013 taamaasilluni ukiup ilaagut nalunaarummi ukiutut peqqarniittutut isikkoqarsinnaavoq. Kisianni nutaanerusumi eqqornerusumilu takutinneqarsinnaalerpoq ukioq 2013 naloginnaanerusimasoq. Kisitsisit takussutissallu titarnerit polarportalen-imiittut tamarmik periuseq nutaaq atorlugu naatsorsugaapput.

Immap sikusarnera 2014-mi pitsanngoriaateqarpoq

Immap sikusarnera nalilersussagaanni taava isiginiarneqartariaqartut tassaapput sikup qanoq issutigineri aammalu siammasitsiginera. Immap sikusarnera Issittumi 2014-mi pitsanngoriaateqarsimavoq, naak ukiuunera kissarnerusimanera pissutaalluni nutaamik immap sikunissaa unikaallatsinneqarsimangaluartoq, ukiuuneranimi silap kissarnera naloginnaasumik 5°C-mit qaffasinnerusimammat. Katillugu inernerivaa immap sikusimanera 2013-mut sanilliullugu siammasinnerullunilu issunerusimanera.

Ukiumi sikup Issittumi siammasissimanera Martsip 21-ani qaffasinnerpaasimavoq 14,9 mill. km²-iulluni. Tassa i 2010, 2012 aamma 2013-sulli inissisimanera assigiinnapajaarsimavaa, kisianni 0,5 mill. km²-imit siammasinnera 2011-mut sanilliullugu annertunerusimalluni. Ukiumullu qaffasinnerpaaffik suli 1 mill. km²-imik naloginnaasumik immap sikuata siammasinnera appasinnerusimavoq qaammataasiakkut paasisutissat 1979-miit 2000-ip tungaanut katersorneqarsimasut aallaavigissagaanni.

Takussutissiaq 5: Ullormut immap sikuata katillugu siammasinnera nunarsuup avannaarsuani. Titarnerup qernertup takutippaa 2014-mi qanoq inissisimanera.

Ukiakkut 2013-imi immap sikuajartornera naloginnaasumit ukiakkut siusinnerusimangaluarpoq. Kisianni ukiuunerani silap qaffasinnerusumik kissarnera pissutaalluni arriinnerusumik sikuajartorsimavoq aammalu qerajartornera arriinnerusimalluni pingaartumik ukiuunerata naajartornerani.

Immami sikup agguaqatigiisillugu siammasissusaa 2014-mi Septembarip qaammataani, aakkiartorfiup naalernerani, 6,3 mio. km²-iusimavoq, tassa imaappoq 0,1 mio. km²-sut ukiut

siuliinut sanilliullugu 2013-mi annertunerulaaginnarsimalluni aammalu 2012-mit 2,2 mio. km²-sut annertunerulluni, taamani immap sikuata siammasissusaa 4,1 mio. km²-iinnaasimavoq. Assersuutitut taasinnaavarpoq Danmark katillugu 0,043 mio. km²-sut annertutigimmat.

Naak immap sikuata qeriartortarnera 2013-14-p ukiuunerani annikinnerusimangaluartoq Issittumi immap siku ukiut sisamat siuliinut sanilliullugu 30-40% tikillugu Septembarip naajartornerani issunerusimavoq. Tamatumap kingunerivaa sikuq qajannaannerulersimanera. Issittumi immap siku maannakkut ukiut qulit matuma siornatigutut agguaqatigiisillugu issitigilersimavoq. Kisianni sulit ukiut 20-30 siornatigutuulli issutigilernissaanut aqqut takivoq. Taamaakkaluartorli immami sikuq issussusaata annertusisimanera pingaaruteqartorujussuuvuq. Sikummi issussusaa takussutissaasarmat qanoq Issittup qaqortumik qallerneqartarnera ukiut allortarlugit anorersuarnut aasaaneranilu kissatsittarneranut akiuussinnaassuseqartiginersoq.

Immap sikuata aakkiartortarfia Issittup qitiani Juuni-p 17-ani 2014-mi aallartippoq, tassa imaappoq naliginnaasumit sapaatip akunneranik ataatsimik kingusinnerulluni aamma ukioq 2012-mit sapaatip akunneranik marlunnik kingusinnerulluni, taamanilu uuttortarneqarsimasunit tamani immap siku aassimavoq minnerpaaffissaminik annertussuseqarluni. Ukiuni kingullerni 35-ani immap sikuq qaammataasiakkut uuttortasimanerit nalilissagaanni, taava erseqqaarissumik takuneqarsinnaavoq sikuq Juunimi aakkiartortarfiata aallartittarnera aammalu siku annertussusaata appasinnerpaaffia Septembarimi immut ataqatigiinneri. Aakkiartornerami aallatikkaangami tassanngaanniit ingerlalersorluni aallartittarma. Tamassumap aallaavingivaa aput qerisoq seqerngup qinnguaanik utertitsisinnaassuseqarnerusarmat taamaattumillu aamma nukimmik pilersitsiortornerusarluni apummut aakkiartortumut sanilliutissagaanni.

Kalaallit Nunaanni Juunimi kiassutsimik rekortiliineq nutaaq

Kalaallit Nunaata kitaani 2014-mi aasap kiannera malugisinnaasimavaat, Kangerlussuarmi Juuni – Aggusti aatsaat taama kiatsigisimavoq. Ulloq Juunip 15-ani 2014-mi Kangerlussuarmi 23,3°C-mik kiassutsimik uuttuisoqarsimavoq. Tamanna rekortiliineruvoq ullormi kiassutsip qaffasinnerpaamik Juunimi uuttuisoqartarnerani, tamannalu 0,2°C-mik siuliinut uuttortasimanernut sanilliullugu qaffasinnerusimalluni.

Sermersuit iigartartut ingerlaarnerini allannguutit annikitsuinnaat

Sermersuit iigartartut annersaanni 20-ni ataatsimut isiginnilluni nalilerneqarsinnaapput pisarnertut ingerlaarsimasut ukiuunerani annertusiartoriarlutik aasaanerani tunuartilertarlutik. 2014-ip aakkiartorfiani tupaallannartunik iigartoqarsimanngilaq, soorlu taamani 2010-imi aamma 2012-imi Petermann-gletsjeren-imit pisunut sanillersuunneqarsinnaasunit. Iigartartulli ilaannut annertunerusumik pissusissamisoortumik allanngoriaateqartoqarsimavoq.

Zachariae-gletsjeren iigartartut 20-t annersaannut akuusoq, 2014-mi piffissami aakkiartorfimmi allannguuteqarnerpaasimavoq. Aprilimili km²-erpassuit iigartarfiup saavanit qupisimavoq, taannali sermersuarmiit ajakkiartorneqarnermini nappariartoqqissillmalluni. Kisianni taava Juulip Aggustillu akornanni iigartartumit 20 km²-sut annertutigisup nakkaanneratigut ilularujussuarnik pilersitsisimavoq. Tamanna iigartartup qitianiit avannaata tungaanut ilaminerujussanik Juunimiit Septembarimut 4 km-inik annikilleriaatigisimallugu.

Kalaallit Nunaata kujataata kangiani Nunatakassaap sermiata iigartarfiani annertunerusumik allannguuteqarsimanngikkaluartoq, taamaattoq Aggustimi sermip aanerani tasersuit

amerlanerullutillu annertunerusimapput sermersuup qaavani pinngorarsimasut 2013-mi piffissap taamaasineranut sanilliullugu.

Sermersuit iigartartut aamma ilai annertusisimapput. Petermann-gletsjeren-illi 2010-imi aamma 2012-imi iingarujussuarnerisa kingorna taama annertutigisunik 2013-imi aamma 2014-imi pisoqarfiusimanngilaq. Tassa imaappoq, sermersuaq iingaartartoq 2 km-it missaani annertuseriaateqarsimavoq 2013-ip aamma 2014-ip ingerlanerani.

Ryder-gletsjeren-ip ilaanni aamma siuariartornera 2014-imi suli annertusiartuinnarsimavoq, ukioq 2000-mullu sanilliullugu suli siuarsimanerulersimalluni. Ryder-gletsjeren-illi sinnera annikilliallaatigisimavaa iluliarsuaq 1,2 x 3 km-isut annertutigisoq. Tassa imaappoq ukioq 2000-mut sanilliullugu saava 3 km-inik tunuariarsimasoq, aammalu suli iluliarujussuarmik iigartoqarnissaa naatsorsuutigineqarsinnaalluni.

Kalaallit Nunaata kangiani aasaanerani Kangerlussuaq-gletsjeren aamma Helheim-gletsjeren tunartersimapput 2,5 km aamma 4 km-inik, tassa imaappoq 2,1 km aamma 1,5 km-inik 2013-imut sanilliullugu annertunerusumik.

Ilassut januaari 2015

2013-ip aasaanerani Sermersuup pissusaanik tupaallannarteq

2013-imi Kalaallit Nunaanni sermersuup allanngoriartornera takussutissiisimavoq, Gravity Recovery and Climate Experiment (GRACE)-ip qaammataasiaannit uuttortarneqarsimasuni, qaammataasiat 2002-mili aallartinneqarneraniit allaanerungaatsiartumik pissuseqalersimanerannik. Aallaqqaammut isumaqartoqarsimangaluarpoq, tamanna qaammataasianit pisoqalilersimasut paasissutissanik katersisarnerani kukkusumik pisoqarsimasoq. Aatsaallu 2014-ip naalernerani erseqqissumik paasinarsisimavoq, pissutsit allanngoriaateqarsimaneri tunngavissaqarluarsinnaasut. Paasissutissat katersat takutippaat Juuni 2013-imiit Juunip 2014-ip akornanni Kalaallit Nunaat annikitsuinnarmik sermersuup annikilleriaateqarsimanera. Ukiut 10-t siornatigornut naleqqiullugu agguaqatigiissillugu ukiumut 250 gigaton-imit annerusumit sermersuup annikilleriaateqartarnera eqqarsaatigalugu tamanna tupaallannangitsuunngilaq. Tamatumap 2012-mi aatsaat taama annertutigisumik annertungaatsiartumik aakkiartortoqarsimanerata kingunerisimasinnaavaa.

GRACE-qaammataasiaannit Kalaallit Nunaata sermersuaanik aammalu eqqaanni sermit iigartartunik qaammammut uuttortaanerit ingerlanneqartarput, taamaasilluni aamma Kalaallit Nunaata immap annertussusaanut tapersiutaa uuttortarneqartarluni. Qaammataasiamiilli paasissutissanik katersinermi ajutoortarnerit ukiuni kingullerni akulikilliarulersimapput, taavalu aamma paasissutissanik katersat naliginnaasumik suliareqqinneqartarneri qaammatalunnik sivilissuseqarlutik. Taamaattumik Polar Portal-imit naatsorsueqqissaarinermi imminut attuumassuteqarsinnaanermut naatsorsueriaatsit atorarsimavai sermersuup qaavani qinngornerit utertarneri (taakku piffissami pisoqarfiusumi nikinganeqarpiaratik MODIS-sensoren-imiit NASA TERRA qaammataasianit pissarsiarineqarsinnaapput) aammalu sermersuup annertussusaata GRACE najoqqutaralugu allanngoriartornera atorlugu a) GRACE-mit paasissutissat amingaataasut matussuserneqarsinnaapput aamma b) piffissami pineqartumi nikinganeqanngingajattumik Kalaallit Nunaanni sermersuup annikilliaruutaata naatsorsorneqarsinnaalluni.

Sanilliussinerit piffissami pineqartumi nikinganeqanngingajattumik qinngornerit utertarnerannik naatsorsuineri atorineqarsimasut, 2013-mi ajalusoorsimapput taamaasillunilu Polar Portal-ip ukiup nikinnerani nalunaarusiaanni sermersuup annertuumik annikilleriaateqarsimanerani takussutissiivoq. Polar Portal-imi ilisimatusartut maannakkut tigussaasumik misissueqqissaarnermi periutsit ulapputigisorujussuuvaa, taakkumi takutimassuk tupaallannartumik Kalaallit Nunaanni sermersuup annertussusaata 2013-ip aasaanerani allanngoriaateqarsimannginneranut. Maannakkumuugallarteq paasissutissat ilaartorneqassanngikkallarput qinngornerit utertarneri aallaavingalugit sermersuup annertussusaata allanngoriartorneranik uuttortaaarnernit paasissutissanik.

Suli paasisaqarnerorusukkuit uunga alakkarterisinnaavutit polarportal.dk imaluunniit uunga saaffiginnillutit info@polarportal.dk